

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sacramentis, Mille Sexcenti Errores, Vaniloqvia, Et Cavillationes

Miletus, Vitus

Mogvntiae, 1593

VD16 M 5205

De Cultu & Adoratione Sacramenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30094

quàm vnionem sine transitione substantiæ panis, in substantiam corporis Christi. *Kem.* At (vt dixi) si hac ratione liceat eludere mutationis & conuersionis vocabulum, etiam licebit eludere verbum transubstantiationis: Aliter verò intellexisse priores Theologos, ex verbis patet Hugonis dicentis: *Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia, in verum corpus & sanguinem Christi conuertitur, sola specie panis & vini remanente, & substantia in substantiam transeunte, Conuersio autem ipsa non secundum vnionem, sed secundum transitionem credenda est.* *Lib. 2. de Sacram. part. 8. cap. 9.*

694. Vanam esse Pontificiorum gloriationem de sensu & consensu omnium Patrum de transubstantiatione. Cum si rectè legantur & intelligantur, ab eorum quàm longissimè ab sint superstitionibus. At sanè hanc aduersariorum crebram obiectionem ipsa vanitate vaniorem esse vel ex hoc solo manifestum est, quod si Patres proferas ilico errasse, respondeant: Nec esse cum Pontificiis gloriandum de Patribus, sed cum ipsis, de Prophetis & Apostolis. Quæ verò Patrum sit sententia & doctrina, vel obiter eos inspicientibus à limine occurrit. Certum est autem, neminem vnquam legisse Patres, qui eos à partibus stare Pontificiis non agnouerit & dederit.

De Cultu & Adoratione Sacramenti.

665. **M**anifestam esse idololatriam, adorare Sacramentum, &c. Cum adorare Sacramentum, aliud non sit, quàm adorare Christum in Sacramento, què non adorare, manifesta est impietas, & impia idololatria. *Ex Kenn. in 2. part. Examin. pag. 97.*

696. Christum non esse in Sacramento, proinde nec adorandum esse in Sacramento. *Caluin.* Si Antecedens verum est, Consequens non erit absurdum. Si autem illud verum est, verbū Christi falsum esse necesse est. Alibi.

697. Quamvis Christus sit in Sacramento, non tamen esse adorandum in Sacramento, sed in Cælo. *Luther. de Eucharist. ad Waldens. Philipp. Illiric. Kemnit.* Atqui non video, quomodo rectè solideque non inferatur, si adorandum non sit Sacramentum, Christum verè non esse in Sacramento, curenim alioquin non esset adorandum in Sacramento? Vnde Ministri Tygurini, in Apologia anno 1545. edita, contra ultimam Lutheri Confessionem, ingenuè libereq; fatentur, se cum Pontificijs sine vllò scrupulo adoraturos Sacramentum, si persuaderi possint, Christum verè & realiter esse in Sacramento. Et idem prorsus *Luth. de Adorat. Sacramenti*, quandoquidem Christus vbicunque sit, adorandus sit, Non ergo adorare Christum in Sacramento, aliud non est, quàm negare Christum esse in Sacramento.

In Confessione
Antuerpiensi.
Et in Apolog.
secund. cap. 14.

698. Nullum esse qui dubitet, sitne Christi corpus in Cœna adorandum, nisi qui cum Sacramentariis Christum in Cœna præsentem esse neget. *Kemnit. loc. cit.* Cum Illyricus, nec in vsu quidem adorandum esse contendat: Neque aliter adoretur ab ipsis Christus in ipsorum Cœna, quàm in Cælo, vel in re qualibet alia.

699. Christum esse adorandum in Cælo ad dexteram Dei Patris. Quasi quisquam tam sit atheus & infidelis, hoc qui nesciat, vel neget, vel Christum in Cælo non adoret? Quæritur autem, cum Christus non minus sit in Sacramento, quàm in Cælo cur minus adoretur in Sacramento, quàm in Cælo?

700. Christum esse adorandum, vbicunque verè præsens est *Luth.* Cur ergò in, sub, & cum pane non adorant? quandoquidem in, sub, & cum pane præsentem esse non negent?

701. Christum esse adorandum in Actione Cœnæ. *Kemnit.* At cur non etiam in, sub, & cum pane? an minus est in, sub, & cum pane, quàm in actione Cœnæ?

702. Rursum, Christus (inquiunt) adorandus est in actione Cœnæ. Cum nullus adhuc eorum definierit, in quam parte actionis sacramentaliter Christus sit præsens? neque Christum adorent in Cœna, sed dum Cœnam sumunt, in Cælo?

703. Vbiq;

703. Vbique Christum esse adorandum, cum vbique vere sit praesens. *Lutherani.* At si non magis est in Caelo, quam in Sacramento, cur magis adorant in Caelo, quam in Sacramento?

704. Rursus. Christum esse vbique, & vbique adorandum esse: Et tamen Pontificios idololatrias clamant, quod eum adorant in Sacramento vel Sacrario? quomodo enim, si vbique est, & vbique adorandus est, in Sacramento, vel in Sacrario adorandus non est?

705. Christum esse adorandum in tota actione Coenae. Quasi non etiam extra actionem? aut aliud sit ipsorum adoratio in Coena, quam adoratio Christi in caelo, quam omnes & vbique Christo deferunt fideles. Verum hoc non est adorare Christum in Sacramento, sed extra Sacramentum.

706. Denique. Nemo est (inquit Kemnit.) nisi Sacramentarius, qui neget, aut dubitet, Christum esse adorandum in Coena. Et tamen si legas & relegas, totum ipsius hac de re verbosissimum tractatum, aliud non extorseris, quam Christum adorandum esse non in Sacramento, sed in Caelo. Vnde pag. 98. sic ait: *Nec alliganda aut affigenda est adoratio Christi ad elementa panis & vini, neque enim in illis localiter inclusus continetur, sed panem Coenae reuerenter sumamus, ipsum verò Christum in caelesti maiestate sua, supernaturaliter in Coena praesentem in adorando intueamur.* En quo tueantur & vbi adorent homines isti? & tamen non solum calumniari, sed mentiri aiunt Pontificios, quod Christum non adorent in Coena?

707. Pontificios esse idololatrias, & adorare panem. Mirum quomodo adorent panem, cum nullum in Sacramento agnoscant, sed transmutari doceant panem?

708. Pontificios adorare Christum in pane, cum non sit in pane: At si non est in pane, vel specie panis, falsa est ergo doctrina eorum vulgata, corpus esse, in, sub, & cum pane.

709. Christum non esse in, sub, & cum pane extra
X 2 vsum,

usum. At hæc implicat: si enim in usu duntaxat est panis, non est ergo in, sub, & cum pane, nisi idem esse dixeris panem, & usum panis?

710. Pontificios adorare signum seu speciem panis. Minime: sed adorant Christum in signo, sine adoratione signi, sicut adoratur in Cælo sine adoratione Cæli, terminus siquidem adorationis substantia est, non accidens.

711. Non posse adorari Christum in Sacramento, nisi adoretur & ipsum Sacramentum: An ergo non potest adorari in Cælo, nisi adoretur & ipsum Cælum? An non poterat quondam adorari in vestimento, nisi & ipsum adoraretur vestimentum?

712. Pontificios esse idololatrias, quoniam adorant Sacramentum. An ergo Sacramentum idolum?

Matth. 17.
Matth. 20.
Marc. 0.
Luc. 22.
713. Christum non dixisse, *Accipite & adorate*; sed, *Accipite & manducate*. Ineptè: Neq; Pater dixit: *Hic est filius meus dilectus*, ipsum adorates; sed, *ipsum audite*; Nec ipse se ipsum adorandum, sed manducandum proposuit Christus. An ergo nec Christus adorandus? Et unde sequitur? Non dixit, nec iussit, ergò non est faciendum? An idè nec adorandus est Spiritus sanctus, quia adorare scriptura nusquam tradit vel præcipit?

714. Nullibi esse scriptum, ut panem adoremus. At panem quis adorat, vel adorandum proponit? Neq; enim dixit Christus: *Hoc est panis*; sed, *Hoc est corpus meum*, quod qui adorandum negat, non Christianus, sed Paganus est.

715. Neminem esse tam phanaticum, qui neget Christum esse adorandum, dum manducatur: Vtiq;: Verum longè diuersum est, adorare Christum dum manducatur in Cælo, & adorare Christum in Sacramento. Nec ratio assignari potest vlla, cur in Cælo magis adoretur, quam in Sacramento.

716. Christum esse adorandum in Cælo, vbi residet ad dexteram Patris, in sede Maiestatis suæ. Hæc si diu multumq; dicta scriptaq; Lutheranorum euoluas omnia, vna est omnium, nec alia sententia, Christum non esse adorandum in Sacramento, sed in Cælo: Quod quidem re ipsa aliud non est, quam negare

Chri-

Christum esse in Sacramento, quemadmodum Christum in Cœlo esse negat, qui in Cœlo adorandum esse negat.

717. Apostolos non adorasse in Cœna Sacramentum. Imò verò: unde enim non adorasse probabis? an quia non est scriptum? atqui longè diuersum est, Non esse scriptum, Et, Non esse factum; multa enim sunt facta, quæ non sunt scripta. Ioan. 20.

718. Non esse scriptum, Apostolos adorasse Christum in pane vel Sacramento. Respondet Apostolus, Multa non sunt scripta, quæ tamen sunt facta, Neq; scriptum est, adorasse eos Christum in Cœna præsentem, an ideò dicendum, vel præsumendum erit, non adorasse? An minus erat præsens inuisibiliter in Sacramento, quàm visibiliter coram oculis eorum in vestimento? Et si adorabant in vestimento, cur non etiam in Sacramento?

719. Si ideò adorandum sit Sacramentum, quia in eo Christus est, omnem fore creaturam adorandam, quia in omni Creatura Deus est. At si in omni creatura Deus esset, sicut in creatura panis Christus est, non absurde id diceretur, & fieret: Quoniam verò longè alio modo Deus est in creaturis, quàm Christus in creatura panis, id rectè nec sequitur, nec colligitur.

720. Neminem secunda conscientia adorare posse Sacramentum, cum certò constare possit nemini, de consecratione & intentione Ministri. Sed hac ratione, nec sumere quidem quisquam possit. Intentionem verò Deus respicit adorantis, quæ si sincera est, sufficit. Apud aduersarios verò, nemo rectè Sacramentum adorat, quia nemo rectè consecrat.

721. Adorationem Sacramenti, ab Honorio III. fuisse institutam. *Kemnit.* Quasi adorationem creatoris vlla institueri possit creatura? An fortè antè Honorium Christus non fuit adoratus? sicut ergo stultum est dicere, Papam instituisse illuminationem Solis, ità stultum est dicere, Papam instituisse adorationem Christi. Ne tamen debito suo fraudaretur Sacramentum honore, adorare præcepit, non instituit Honorius.

In cap. Sane & celebr. Miss.

722. Veteres non adorasse, sed tantùm cum reuerentia & gratiarum actione sumpisse & dispensasse Eucharistiam. *Kemnit.*

Millesexcenti Errores,

Cum ex iis ipsis, quos citat veteribus, id planè conuincatur, unde August. in Plal. 98. non solum non peccare ait, qui adorant, sed peccare qui non adorant.

723. Homines magis debere esse attentos ad verba institutionis, quàm ad Sacramenti adorationem, aliàsue minimè necessarias cæremonias. *Luth. ad Wald.* Quasi Eucharistiæ communicatio, aliud non sit, quàm concio quædam, ad excitandam vel alendam fidem? aut plus minúsue de ea quisquam percipiat, siue verba audiat, intelligat & retineat, siue non audiat? Quin ex ipso verborum auditu, ipsa nascitur adoratio, ideo enim, adoramus, quia corpus esse Christi ex verbo Dei audimus & scimus.

724. Pontificios tantummodo esse sollicitos & intentos, de externa Sacramenti adoratione & veneratione, de interna curare modicum. *Kem.* At corda hominum nullus Kemnit. sed solum intropicit Deus, alioquin æqui iudices de interioribus per externa iudicant: Deus item non solum interiori affectu & spiritu, sed etiam externo colitur ritu & corpore.

Serm. de Oratio Dominie. 725. Christum esse adorandum in spiritu & veritate, sic enim Christus ipse ait, Ioan. 4. At quis negat? *Verum placendū est,* (inquit Cypr.) *diuinis oculis, non solum spiritu mentis, sed etiam habitu corporis.* Vnde & Apostolus hortatur, vt non solum animos, sed etiam corpora nostra exhibeamus hostiam Deo placentem, rationabile obsequium, Rom. 12.

Psal. 61. Rom. 2. Apoc. 20. 22. 726. Pontificios tribuere externis cæremoniis & gestibus peculiaria quædam merita. Suo, non aliorum sensu. Omne siquidem opus bonum suum habet apud Deum meritum, qui vnicuique reddet secundum opera sua. Estq; pietas ad omnia utilis, promissionem habens vitæ præsentis & æternæ. 1. Tim. 4.

727. Lutheranos & Calvinianos adorare Christum in Cæna, vera adoratione cordis. Verum Pontificij de interioribus iudicare non possunt, nisi per exteriora, sicut enim verbum oris index & iudex est mentis, ita adoratio exterior, adorationis interioris. Nec quisquam Christum rectè adorat in Cælo, qui eum non adorat, vel adorandum esse negat in Sacramento.

DE